

ÚTI BESZÁMOLÓ
ERDÉLYI KIRÁNDULÁS
2017. MÁJUS 22-27.

Készítette: Molnár Veronika
polgármester
Kemeneshőgyész

2017. szeptember

ÚTI BESZÁMOLÓ

2017. május 21-én este 11 órakor útnak indultunk egy lelkes és izgatott csapattal Erdély felé. Az úticélunk Zetelaka volt, a Székelyföld szívében. Hosszú út várt ránk, az egész éjszakai buszozást csak egy-egy rövid megálló szakította meg. A hajnali órákban érkeztünk meg a határra. Még néhány órai utazás után értük el a Királyhágót, első erdélyi állomásunkat.

Királyhágó

A **Királyhágót** más néven Erdély kapujaként emlegetik. Az 582 méter magasságban található hágó gazdasági és kulturális szerepe is nagy, hiszen kapcsolatot teremt a Partium és a történelmi Erdély között. Sokáig itt volt Partium és Erdély határa, a kiegyezés után pedig az Erdély megnevezés helyett gyakran a Királyhágón túl-t használták.

Rövid pihenő után indultunk következő megállónk, a **Tordai Sóbánya** fele.

Tordai Sóbánya folyosórészlet

Tordán a só kitermelése már a rómaiak idején megkezdődött, a bányászatot igazoló dokumentumok 1075-re vezethetők vissza. A ma is létező sóbánya kialakulásához vezető munkálatok 1690-ben kezdődtek. A tordai sóbányászatban történő 18. századi fellendülést az 1840-es években hanyatlás követte, de az 1850-es években a trapéz alakú tárnák megnyitásával a kitermelés újabb lendületet kapott. Ez utóbbi ásási móddal nagyobb mennyiség kitermelése vált lehetővé ugyanabban a mélységben. Ekkor kezdték el a Ferenc József galéria ásását, melynek teljes hossza 917 méter. Ezzel egy időben felújították a Mária Terézia aknát, és mellette megnyitották a Gizella és Rudolf aknákat is. Egy-egy ilyen akna több százezer tonna sót biztosított több évtizeden keresztül. A sót mindvégig szakképzett bányászok termelték ki, a függőleges kiemelés pedig lovak által húzott csigaszerkezettel történt. A bányászat gépei ma is láthatók. Az aknában faggyúviaszos gyertyákkal és fáklyákkal világítottak. A só kitermeléséhez soha nem használtak robbanóanyagot, csak kizárólag emberi és állati erőt. A só kitermelése 1932-ben leállt. A benti hőmérséklet állandóan 10-12 fok között van, ezért tanácsos meleg ruhát vinni magunkkal. A látogatás gyalogosan ill. panorámalift segítségével történik, így a termeket légszennyezés nem éri.

Tordai Sóbánya gépezet

Nekünk, akik a sóbányába látogattunk, lehetőségünk nyílt a sóbányászat történetének 3D-be való megtekintésére. A sóbánya egy 3D-s könyv, amelyen megtaláljuk a sóbányászat történetének különböző periódusait, melynek a végeredményét ma **Tordai Sóbánya**-ként ismerjük.

A kora esti órákban érkeztünk meg a **szálláshelyünkre, Zetelakára**. Egy gyönyörű székely kapun keresztül léptünk be az **Olga Panzióba**, ahol Sándor Olga és partnerei szívélyes vendégszeretettel fogadtak bennünket. A csoport egyik fele a panzióban szállt meg, a többiek pedig a panzióval kapcsolatban álló magánházaknál. Mindenhol tiszta rendezett környezet, finom házas ételek és mérhetetlen vendégszeretet fogadott bennünket. Mindenki rögtön otthon érezte magát, az esték kellemes beszélgetésekkel teltek egész héten át.

Zetelaka, Olga Panzió

Zetelaka, Olga Panzió udvara

2017. május 23. kedd

Csatlakozott hozzánk az idegenvezetőnk, Ilyés György is, aki nagy szakértelemmel, türelemmel, szeretettel és odafigyeléssel kalauzolt végig bennünket a látnivalók során egész héten át. Elmesélte, hogy életkorára való tekintettel ebben az évben két csoportot vállalt, ebből az egyik a kemeneshőgyészi. Ennek pedig az az oka, hogy járt már Kemeneshőgyészen, mivel a lánya Németh Krisztinával levelezett és egy magyarországi utazás alkalmával meglátogatták a családot.

Reggeli után nyolc óra körül indultunk útnak. Első állomásunk **Nyergestető** volt. Ha azt mondom, Nyergestető, talán csak nagyon keveseknek jut eszükbe bármi is. Az anyaországban nem tanulunk róla, a köztudatban pedig nincs benne a Háromszéki- és a Csíki-medencét összekötő átjáró neve. Egy kis történelmi felidézés, miért is fontos a hely: *„Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc utolsó napjaiban vagyunk. 200 ezres orosz haderő lépi át az ország keleti határát. Bem tábornok, az erdélyi magyar csapatok vezetője döntő vereséget szenved Segesvárnál. Mindenki előtt nyilvánvalóvá válik, ekkora túlerő ellen nem lehet felvenni a harcot. Konok emberek a székelyek, ha valamit elhatároznak, a világ minden kincséért sem tángítanak tőle. Ilyen volt a magyar szabadság ügye is. Tuzson János őrnagy és 200 székely katonája fejébe vette, hogy a Csíkszereda felé előrenyomuló többezres orosz hadtestet megállítja az utolsó, stratégiailag védhető ponton. A Nyergestetőn. A sokszoros túlerőben lévő orosz sereg nem bírt a székelyekkel. Tuzson János honvédei 1849. augusztus 1-jén többször is visszaverték az orosz támadást. Míg nem egy román pásztor a védők hátába vezette az ellent.”*¹

Jelenleg a csata helyszínén emlékoszlop őrzi a csatában elesett hősök emlékét. A szobor avatása 1897 augusztusában volt, egy nagyszabású ünnepség keretén belül. Az eseményen jelen volt a kis székely sereg vezére, Tuzson János is. Az emlékművel átellenben, az erdő szélén elhelyezkedő területre, tömegsírba hantolták el az ütközet áldozatait, akiknek emlékét többek közt számtalan kisebb-nagyobb fa- és vaskereszt, valamint sok kopjafa őrzi.

A „maroknyi székely” vitézségének emléket állít Kányádi János költő *Nyergestető* című 1965-ös versében is, melyet joggal lehet nevezni a „szabadságharc himnuszának” is.

¹ http://mandiner.blog.hu/2009/03/14/a_magyar_tortenelem_thermopolai_csataja

Nyergestető, emlékmű

Nyergestető, kopjafa erdő

Kányádi Sándor: Nyergestető

*A néhai jó öreg Gaál Mózesre,
gyermekkorom regélőjére is emlékezve*

*Csíkországban, hol az erdők
zöldebbek talán, mint máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépni vihar sem tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok nagy hegy között
egy szeliden, szépen hajló,
mint egy nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.*

*Úgy is hívják: Nyergestető;
egyik kengyelvasa: Kászon,
a másik meg, az innenső,
itt csillogna Csíkkozmaon.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben
ott zöldellnek a fenyőfák
egész Csíkban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökerüket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálig kettétörnek.
Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lűktet lenn a gyökerekben,
mert temető ez az erdő,*

A délelőtti további részét **Kézdivásárhelyen** töltöttük. Kézdivásárhely a Székelyföld ékszerdoboz, ahol közigazgatási helyzetének köszönhetően a fejlődési lehetőségek korlátozottak voltak ugyan, de elkerülte a városrombolás is, megmaradtak régi épületei, főtere, településszerkezete. A Főter épületeinek nagyrészt mára már felújították, vagy felújítás alatt állnak. A város nevezetes arról, hogy fennmaradt úgynevezett udvarteres városszerkezete. A főteret, az egykori piacteret övező házak kapui mind egy-egy utcának a végei, amelyet udvartérnek neveztek el. Az udvarterek úgy alakultak ki, hogy az első

telepeseeknek e vásártér négy oldalán osztottak azonos nagyságú, keskeny telkeket. Vásárok alkalmával így áruikat közvetlenül kitehették a házuk, műhelyük elé, a piacra. Az apai telek egyenlőképpen oszlott a gyermekek között. A családok így a szűk telek hosszában kezdtek terjeszkedni. A főter körül 73 udvartér található.

Kézdivásárhely, Fő tér

Kézdivásárhelyt a „céhek városának” is nevezik. Kézdivásárhely főterének legrégebbi épülete egykoron Városháza volt, ma a Céhtörténeti Múzeum kiállításainak ad otthont. A népművészet és helytörténet iránt érdeklődő valódi kincseket csodálhat meg a hagyományos mesterségek remekeiből berendezett és a fazekasok, csizmadiák, cipészek, tímárok, lakatosok, mézeskalácsosok, kalaposok, szabók szerszámaikat, műhelyberendezéseit bemutató állandó kiállításon. Gábor Áron híres ágyújának másolata is itt áll, melyet kézdivásárhelyi mesterek készítettek 1971-ben, miután az eredeti ágyút Bukarestbe szállították. A múzeumban egy másik különleges gyűjtemény is sok látogató kedvence: Erdély és Csángóföld valamennyi tájegységének népviseletébe öltöztetett Zsuzsi és Andris babagyűjtemény. A babák a helyi babagyárban készültek. Az a gyermek, aki beküldött a babákra méretezett, a saját lakhelyére jellemző népviseletet, babát kapott ajándékba.

Kézdivásárhely, Céhtörténeti Múzeum udvara

Kézdivásárhely, Céhtörténeti Múzeum, népviseletes babagyűjtemény

Gábor Áron ágyúja (másolat), Kézdivásárhely

Kézdivásárhely, Fő tér, Gábor Áron szobra

A városhoz kötődik a székely ezermester, Gábor Áron, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc legendás ágyúöntője és tüzértisztje, aki a kökösi csatamezőn vesztette életét. Gábor Áron rézágyúí a forradalom alatt sok szolgálatot tettek. Az ágyúkat nem maga Gábor Áron öntötte, de miután a szabadságharcban elesett, a székelyudvarhelyi mesteremberek „ráfogták”, nehogy bajba kerüljenek. Azonban Gábor Áron vezetése alatt Kézdivásárhelyen jelentős hadianyaggyártás folyt. A székely ágyúöntő teljes erejével, minden tudásával és képességével igyekezett segíteni a magyar szabadságharc ügyét.

A Céhtörténeti Múzeum megtekintése után a Székely Vendéglőben ebédeltünk, majd folytattuk utunkat az Szent Anna-tó felé.

A **Szent Anna-tó** egy krátertó, medre az egykori vulkán krátere volt. A víz planktonmennyisége és sótartalma alacsony (32 mg/liter), ennek ellenére a fenékre lerakódott feketésbarna iszap miatt a tó zavarosnak tűnik. De ahogy belenézünk a partról a tóba, látszik, hogy kristálytiszt a víz. A tó vízgyűjtő területe kicsi, semmilyen kapcsolatban nincs a helyi vízrajzi hálózattal, főleg a csapadék táplálja. Nincs közvetlen lefolyása, a víz csak a földbe szivárog el és bukkan fel később források formájában a vulkán külső részén. A vízszint a föld alatti lefolyás miatt évről évre csökken. 1867-ben a legnagyobb mélység 12 m volt, 1907-ben 8,5 m, jelenleg pedig 7 m. Ezt a folyamatot a meder feltöltődése és a növényzet terjedése okozza. Néhány évtized múlva, előreláthatólag az egykori Mohos-tó sorsára jut, helyén nem marad más, csak egy láp.

Szent Anna-tó

A táj gyönyörű, Jókai Mór talán hitelesebben tudja leírni:

Jókai Mór - Szent Anna-tó

„... Erdély legköltőibb helyét láttam. Vannak nagyszerűbb, pompásabb, elragadóbb látványok Erdély tájai közt, de oly magasztos alig lehet több, mint a Szent Anna tava... Háromezer lábnyi magasban a tengerszint felett, körös-körül ezerkétszáz lábnyi magasban a bércek által képzett medencében, vad erdők árnyékában terül el egy gömbölyű, nagyszerű tengerszem, melynek körülete egy negyedrészt mérföldet meghalad. Sima tükörlapja sötétzöld a belenéző erdős bércektől, a legnagyobb vihar sem ingatja azt meg, hab sem fodorul rajta. A körülfekvő bércek ideforduló oldalát cser és bükk fedi, míg a tó partján körül roppant fenyők emelkednek, mint egy sötét rájába fogva az ércvilágú vizlápot.”

Erdélyben bármerre jártunk, szinte mindegyik természeti képződményhez, tóhoz, szoroshoz, sziklához kapcsolódik egy legenda, mely keletkezésének történetét írja le. Íme a Szent Anna-tó és a mellette található kápolna keletkezéstörténete:

Valamikor réges-régen a mai Szent Anna-tó helyén egy magas hegy volt, melynek a tetején vár állott. Vele átellenben, egy órányira, a Bálványos-hegyén is egy hatalmas vár volt (ennek romjai ma is láthatók). Két testvér lakott a két várban, mindkettő kevély, gőgös, irigy volt, egymást sem szerették.

Egyszer a bálványosi várba egy gyönyörű, arannyal, ezüsttel, gyémánttal kidíszített hintóval, melyet hat szilaj paripa húzott, egy nagy úr érkezett. A házigazdának erősen megtetszett a hintó és a lovak, s kérte a vendéget, hogy adja el neki. Cserébe hét falut ígért, azonban a vendég úr hallani sem akart róla, s bármennyire is unszolta, hajthatatlan maradt. Mikor ezt látta a vár ura, cselhez folyamodott. Nagy mulatságot rendezett, ahol kockázással elnyerte a hintót. Másnap első dolga volt, hogy meglátogassa a testvérét. A testvére nagyon megirigyelte a hintót, és fogadtak hogy egy napon belül külön hintót fog szerezni, nem is hat, hanem tizenkét lóval.

Egész nap tűnődött az öcs, hogy honnét szerezzen külön tizenkét lovat. Hiába törte a fejét, semmit nem tudott kitalálni. Hanem egyszer csak mi jutott eszébe? A várba parancsolta a környék legszebb leányait. Fél nap se telt bele, és több száz lány gyűlt össze, a legszebb közülük egy Anna nevű volt. Ezt választotta először a vár ura, majd még tizenegyet, és a hintója elébe fogatta őket. A lányok azonban meg se bírták mozdítani a hintót. Az úr szörnyű haragra gerjedt, és ostorával rávágott Annára, aki legelől állt. Patyolatfehér húsából kiserkedt a vér, s jajszava felhangzott a magas egekig. Az úr másodszor is rávágott, ekkor Anna megátkozta, hogy süllyedjen a föld alá. S abban a pillanatban az ég elfeketedett, és szörnyű mennydörgés között a vár összeomlott. A romok egyre lejjebb süllyedtek, mígnem az egész víz alá került, és egy tó alakult ki.

A tó vizén tizenkét hatyú úszott, majd kijöttek a partra, megrázták magukat és visszaváltoztak leányokká. Mind hazasiettek a falujukba, Anna kivételével, aki kápolnát épített a tó partján, s ebben a kápolnában töltötte életének hátralevő részét csendes imádkozással. És jöttek az emberek mindenfelől a kis kápolnához együtt imádkozni a szent életű leánnyal, halála után pedig elnevezték róla a tavat Szent Anna tának.²

² https://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Anna-t%C3%B3

Szent Anna kápolna

A Szent Anna-tó megtekintése után rövid megálló következett Tusnádfürdőn. Az Olt szorosában, a sötét fenyvesekkel borított meredek hegyoldalon alakult ki Csíkország büszkesége, az alig 154 éves **Tusnádfürdő**, Hargita megye legdélibb fekvésű, az ország egyik legkisebb, világszerte ismert városa, a Székelyföld keleti részének nemzetközi hírű fürdő és üdülőtelepe.

Akkor következzen a legenda: Tusnádfürdő alapítása 1842-ben történt. *Egy pásztorfiú csodálatos gyógyulásának esete terelte rá a figyelmet. Eltévedt marháját keresve a szinte járhatatlan rengetegben a Tisztás patak beszédmezőnek nevezett mocsaras ingoványán kellett több alkalommal átgázolnia. Közben meglepve tapasztalta, hogy az ásványvizes iszapba mélyen bemerülő lábairól addig gyógyíthatatlannak hitt kiütései rövid idő alatt eltűntek. A csodás gyógyulás hírére egyre többen keresték fel a beszédmező forráslápját. Az Európa-hírű gyógyfürdő és üdülőtelep 1968-ban emelkedett városi rangra.*

Zetelakára visszafele utazva megtekintettük **Csíkszereda** belvárosát. Itt található a Mikó vár, melyet csak kívülről tudtunk megcsodálni.

Csíkszereda, városháza

Csíkszereda, Mikó vár

2017. május 24. szerda

Odahaza már két napja esik az eső, a hőmérséklet sem éri el a 20 fokot. Szerencsére Zetelakán verőfényes napsütésre, gyönyörű jó időre ébredtünk. Reggel **Szovátára** utaztunk, ahol felülnézetből megcsodáltuk a Medve tavat. A **Medve-tó** nevét kiterített medvéhez hasonló alakjáról kapta és 1870 és 1880 körül alakult ki. Benne 66 000 tonnára becsült oldott sómennyiség van, a felszíntől lefelé hőmérséklete növekszik, melyet a nap melege és a lejjebb koncentrálódó só okoz. Majd végigsétáltunk a villanegyeden. *„A Medve-tónál kezdetben csak egy tizennégy szobás szálloda volt, és miután 1901-ben megkapta gyógyfürdői minősítést, felépült a tizennyolc szobás Bercsényi Szálló. Ez az építkezési folyamat tovább folytatódott, és 1903-ban László Polikárp, a ferencrendi tartomány főnöke felépítette a Hunyadi Mátyás szállodát, majd Sándor János belügyi államtitkár a róla elnevezett villáját. Az építkezések tovább folynak és 1910-ben a Felsőtelepen már 48 villa volt, míg az Alsótelepen 28 villa épült fel. Az első világháború kitöréséig Szovátafürdő virágkorát élte, minél igényesebb és nagyobb létszám befogadására szánt villák kivitelezésére törekednek, de e folyamatot nagymértékben visszavetette a háború. Sok villa megsérült, belső berendezésüket elégették, de a külső aspektusukra sem voltak tekintettel. A tulajdonosok nagy része elhagyta ingatlanjait.”*³ Mára a villák nagy részét szépen felújították. A villák jellemzője, megfigyelhető a helyi jelleg hangsúlyozása, ezen belül a hagyományos népi építészeti formák, anyagok alkalmazása is. A villák homlokzatát díszítő motívumok, faragványok előfordulnak a régebbi, falusi házak homlokzatain is.

Szováta, Medve-tó

³ Fejes Margit: Áttekintés a szováta villaépítészetéről
Sóvidék I. évf. 1. szám 2009. március

Parajdi sóbányába vezető alagút

Szovátáról a **parajdi sóbánya** felé. A parajdi sótelep Európa egyik legnagyobb sótartaléka, a sótorzs maga $1,2 \text{ km} \times 1,4 \text{ km}$ átmérőjű, enyhén ellipszis alakú és 2700 m mélységbe gyökerezik. Még ma is aktív művelés alatt áll. Számomra meglepő volt, hogy a só sem a tordai bányában sem itt nem fehér színű volt, hanem szürke. Ennek az az oka, hogy nem olyan tisztaságú, étkezési célokra csak korlátozottan használható. Számomra a tordai sóbánya megtekintése nagyobb élményt jelentett, a már teljesen lezárt bányában nagyon jól bejárhatók az egykori művelési szintek. Parajdon busszal lehet eljutni a bányáig, óránként kétszer jár a busz és egészen a bányaszintig visz egy alagúton keresztül. Innen még több száz lépcső visz a mélybe és monumentális méretű föld alatti termekbe jutunk, ahol bányatörténeti kiállítás, kápolna, étterem, játszótér és kalandpark is található.

Parajd, Sóbánya

Parajdi Sóbánya

Gyors ebéd után **Korondra** indultunk, ahol kedvünkre nézelődhattunk a kirakodóvásárban. Korondon a fazekasságnak ősi hagyományai vannak, sokan Európa egyik legjelentősebb fazekas központjának tartják. A fazekasság a középkortól nőtt iparággá. A korondi fazekasság történetének legnagyobb, máig is ható vízválasztója a múlt század vége, a XX. század eleje volt. Ekkor terjedt el és honosodott meg a mázas kerámia. Ettől kezdve készítették azokat az edénytípusokat, amelyek ma is a döntő többségét alkotják a korondi termelésnek. Az első világháború idején sem szünetelt a korondi fazekasok tevékenysége. Ernyős szekereikkel eljutottak egészen Ausztria határáig is. A két világháború közötti időszakban a korondi kerámia addig soha nem tapasztalt mértékben fellendült. Hamarosan felfedezték az új piacokat, s ettől kezdődően valamennyi fontosabb vásáron részt vettek. Találóa írta HAÁZ Ferenc: *„A kész edényeket kóberes szekérre rakják s messze elviszik: Temesvár, Nagyvárad, Szatmár, Bukarest, Galac, Jași városokra. Útközben falvakon is cserekereskednek.”*

Majd meglátogattuk a Józsa udvart, ahol megismerhettük az edénykészítés lépéseit, ma is a hagyományos díszítő motívumokat alkalmazzák. Józsa János hozzájárult a korondi kerámia újbóli felvirágzásához, munkássága által újra művészi szintre emelkedik a korondi nép-és iparművészeti termelés java. *„Korondon ma is négyszáz család korongol. Ezzel keresik meg a kenyerüket. De különbséget kell tennünk korongolók és korongolók között. Magától értetődő, hogy nagytöbbségük termel, kisebb részük termelve alkot. S ha valakit az alkotók közé lehetne sorolni, akkor ez a minősítés illik Józsa Jánosra, a kíváncsi, nyugtalan kerámiakutatóra, rajzolóra, a kísérletezőre. Miután társaival együtt felkutatja és életre kelti a hagyományos anyagot, újabb útkeresések jelzik Józsa János, egyben Korond művészetének előbbre menetelét. Tevékenysége sokirányú. Kitalál, rátalál, technológiákat teremt és újít, túl-néz — mint elődei is — a korondi határon, új formákkal kísérletezik. Jónéhány alakítást, alkotást a „Józsa” névvel lehet megnevezni.”⁴*

⁴ http://epa.oszk.hu/00400/00458/00511/pdf/EPA00458_Korunk_1980_07-08_595-597.pdf

Korond, Józsa műhely

Korond, Józsa udvar termékei

Következő úticélunk a közeli **Farkaslaka** volt. Farkaslaka a nagy székely író, Tamási Áron szülőfaluja. **Farkaslaka** és Tamási Áron - a falu és az író - egygé nőtt a hely- és a környékbeliek tudatában. Farkaslaka a magyar irodalom klasszikus zarándok helye lett. Tamási művészetével maradandó emléket állított szülőfalujának. Stílusalkotó mester, a székely beszédet illesztette be a magyar irodalomba. Itt található Tamási Áron síremléke és egy emlékmű, amely Szervácus Jenő és fia Tibor alkotása. A Tamási emlékmű hivatalos felavatása 1972 szept. 24-én, az író születésének 75-ik évfordulóján volt. A köfelületek más és más témákat tárnak elénk, az emlékmű Tamási hőseit ábrázolja.

*“Miénk a fény, amit lelkünkbe fogadunk;
s a föld, amelyen élünk és meghalunk”*

Tamási Áron

Farkaslaka, Tamási Áron síremléke

Farkaslaka, Trianon emlékmű

Farkaslaka, Tamási Áron emlékmű

A szállásunkra visszafele menvén megálltunk **Székelyudvarhelyen**, ahol megtekintettük a városházát és a szoborparkot, elsétáltunk a városközpont nevezetes épületei, pl.: Tamási Áron Gimnázium mellett. A városháza 1896-ban épült megyeházának, a Millennium emlékére. Székelyudvarhely központjában, az egykori Nyugdíjasok parkjában 13 történelmi és közéleti személyiség bronz másának szobrát 2004-ben leplezték le. A szobrok a következő történelmi személyiségeket ábrázolják: Báthory István, Bem apó, Bethlen Gábor, Bethlen István, Csaba királyfi, Fráter György, Hunyadi János, Kós Károly, Nyíró József, Rákóczi Ferenc, Szent László, Wesselényi Miklós, Vándor Székely.

Székelyudvarhely, Városháza Tanácssterme

Székelyudvarhely, Szoborpark

A városháza udvarán csoportkép is készült.

2017. május 25. csütörtök

Csíksomlyó, Kegytemplom

Reggel **Csíksomlyóra** indultunk. Meglátogattuk a Kegytemplomot. A Csíksomlyón korábban megtelepedett ferencesek 1442-1448 között felépítettek egy gótikus stílusú templomot, amelyet Sarlós Boldogasszony tiszteletére szenteltek fel 1448-ban. Ez a gótikus templom a következő három és fél évszázadon keresztül sok bővítésen és átalakításon ment át. Az 1661-es török-tatár betöréskor felgyújtották és a tetőzet teljesen leégett. Kijavították és ebben az alakjában egészen 1802-ig fennállott. Akkor lebontották és anyagát beledolgozták a mostani barokk templom falaiba. A barokk templomot 1804-ben kezdték építeni Schmidt Konstantin építész tervei szerint, és 1876-ban fejezték be teljesen, a templomi berendezésekkel együtt. Ugyanabban az évben, augusztus 20-án szentelte fel Fogarassy Mihály, erdélyi püspök. A templom berendezésének nagyobb részét Papp Miklós, brassói festő és szobrász készítette. A mellékoltárok és a szószék már a XIX. század első felében elkészültek. A Szűz Máriát a kis Jézussal ábrázoló kegyszobor a templom leértékesebb része. A hársfából faragott alkotás 1515 és 1520 körül készülhetett reneszánsz

stílusban. 2,27 m magasságával a világon ismert kegyszobrok legnagyobbika. Alkotója nem ismert. A csíksomlyóiak csodatévő Boldogasszonyukat, a templomban lévő kegyszobrot, Babba-Máriának nevezik. A Napba öltözött asszonyt ábrázolja, lába alatt a holdsarló, feje körül 12 csillagból álló csillagkoszorú, fején koronával, jobb kezében jogarral, balján a Megváltót tartja. Ez a kegyszobor a Mária-zarándoklatok központja, a zarándokok előtte fejezik ki hódolatukat, a lábát megcsókolják, megsimogatják, hozzá érintik kegytárgyaikat. A szobor átvészelte az 1661-es nagy török támadást és tűzvészt. A monda szerint a török vezér látva az értékét el akarta vitetni, de a szobor olyan súlyossá vált, hogy nyolc pár ökörrel sem tudták megmozdítani. Ezt látva kardjával megsebezte a szobor arcát és nyakát, melynek nyomai ma is látszanak. A korabeli beszámolók szerint a szobor néha földöntúli fényben tündököl, máskor nagy veszély idején szomorúnak látszik. A szobornál számos imameghallgatás történt, melynek emlékét a két oldalon kifüggesztett fogadalmi tárgyak, táblácskák őrzik.

Erdélyben Babba Mária tisztelete az Árpádok hazajövele előtti magyar műveltség emlékeit őrzi. Ez tulajdonképpen az ősidőkbe visszanyúló Boldogasszony tiszteletet jelenti. Egyetlen nép sincs, aki annyiféle módon nevezné Szűz Máriát, Jézus anyját. A leggyakoribb elnevezés a már említetteken kívül: Nagyboldogasszony, Magyarok Nagyasszonya, Nagyasszony, Kisasszony, Szűzanya, Mindnyájunk Édesanyja, Boldogságos Szűz, Madonna, és még a liturgia részeként számos a tiszteletet kifejező elnevezés. Gyönyörű nevet adtak a csíkiak és a csángók a csíksomlyói Szűz Máriának: „Napba öltözött Boldogasszony” A csíksomlyói búcsú is azért tudta legalább egy napra lélekben egyesíteni a világ magyarságát, mert a magyar emberek tudatalattijából előjött a megmagyarázhatatlan vágy, hogy ott legyenek azon az ünnepen, ahol lelkük visszaszáll az a legősibb időkbe. Csíksomlyó a magyar nép összetartozásának és megmaradásának szimbóluma lett az évszázadok során. A csíkiek a rengeteg csapás után, amelyet a történelem, a természet mért rájuk, itt Somlyóhegyén találtak vigaszt, és a felkelő Nap ragyogásából merítettek erőt A Nap Asszonya, Babba Mária adott és ad ma is reménységet a székelőknek, csángóknak, a világ magyarságának.

Csíksomlyó Kegyetemplom, Babba Mária szobor

Csíksomlyó, Hármashalom oltár

Idén 500 éves a búcsú. A búcsújárás hagyománya szerint 1567-ben János Zsigmond erdélyi fejedelem Csík, Gyergyó és Kászon katolikus lakosságát erőszakkal akarta volna a Szentháromságot tagadó unitárius hitre téríteni. Pünkösdi szombatján János Zsigmond nagy sereggel érkezett Csíkba, hogy érvényt szerezzen akaratának. A katolikusok István gyergyóalfalvi plébános vezetésével Csíksomlyón. A Tolvajos-tetői ütközet alatt az asszonyok, a gyermekek és az öregek a csíksomlyói templomban imádkoztak, kérték Babba Mária közbenjárását, segítségét. Legyőzték a fejedelem seregét, azóta e győzelem emlékére rendezik meg minden évben a Pünkösdi búcsút. Pünkösdi szombatján a férfiak és a lányok meggyónnak, megáldoznak, s a lányok kibontott hajjal a győzelem vagy a vértanúság vágyával nekivágnak az erdőnek. A távoli vidékek búcsúsai a Szék útján szerveződnek keresztaljakba. A búcsúcsoporthoz alapos előkészületek után indulnak útra lelkipásztoruk vezetésével, akik ott jelölik ki a zászlóvivőket, a csemetés fiatalokat, az előimádkozó- és énekvezető híveket, valamint azokat, akik a keresztalja helyiségjelző tábláit viszik. A keresztaljakat a kegytemplom előtt fogadják, és csak azután indulnak a „Nyeregbe”. A gyergyóalfalvi keresztalja történelmi öröksége, hogy vezeti a búcsúsok menetét.

Néhányan felmentünk a Nyeregbe, a búcsús mise helyszínére, a Makovecz Imre által tervezett Hármashalom oltárhoz. Éppen a búcsú helyszínén a parcellákat jelölték ki. Az oltárhoz felérve érzékelhető igazán az a hatalmas tér, amely több százezer együtt érző és együtt gondolkodó ember befogadására alkalmas, megérint az esemény monumentális jellege.

Csíksomlyó, búcsú előkészítése

A délutánt **Gyimesbükkön** a gyimesi csángóknál töltöttük. A falu a Tatros folyó felső szakaszán, a Gyimesi-szoros alsó kijáratánál fekszik, Erdély egyik legkeletibb települése a történelmi magyar országhatárnál található. A Tatros folyó és a vasútvonal itt hagyja el Erdélyt és lép át Moldvába. Vendéglátónk Deáky András és csapata volt, nagy szeretettel, színvonalas műsorral, finom ebéddel vártak bennünket. A helyi zenetanár gyönyörű énekhangja, a táncosok szívből jövő örömtánca, a hagyományosan egy hegedűsből és egy másik vonós hangszeren játszó személyből álló zenekar örömmel fergeteges hangulatot varázsolt. Emellett Deáky tanárúrtól példát kaptunk hazaszeretetből, szavaiból sugárzott a szülőföldhöz való ragaszkodás.

Gyimesbükk, Deáki Panzió

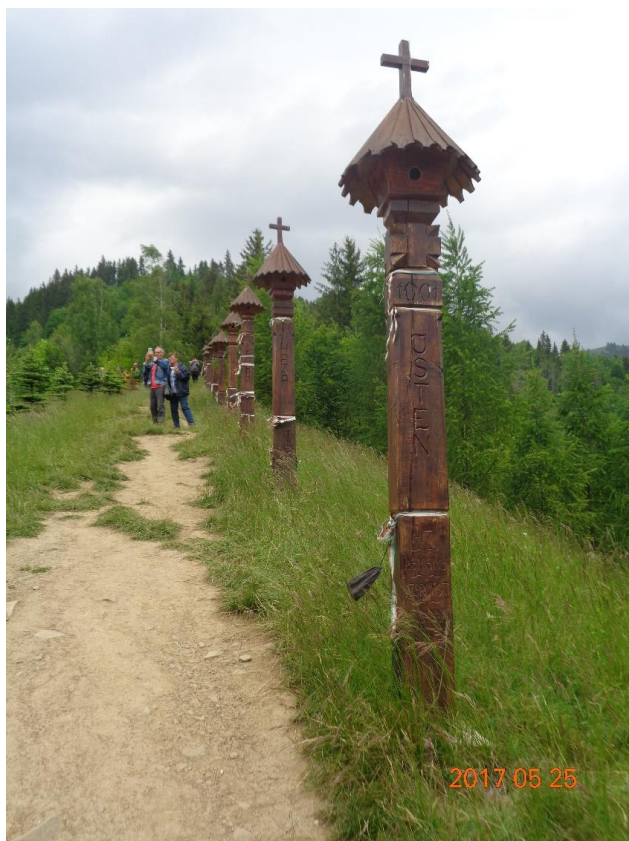
Gyimesbükkön a Rákóczi-vár romjai alatt, néhány méterre a hajdani román-magyar határtól áll a hajdani Magyar Királyi Államvasutak egyik legkeletibb, 30. számú vasúti őrháza. Az őrház 1897-ben épült a magyar és a román állam közti szerződés alapján, a Csíkszereda-Gyimesbükk-Palánka-Kománfalva vasútvonal részeként. A 30. számú őrházat 1920 után a román vasúttársaság, a CFR használta, 1940-től 1944-ig ismét a MÁV, illetve a Magyar Honvédség. Ekkor az épület pincéjében és mellette lőrésekkel ellátott bunkert alakítottak ki. Az őrház 1944-től újra a CFR-hez került, majd sokáig elhagyatottan állt, mert a román vasúttársaság az 1960-as években megszüntette az őrházi szolgáltatásokat. Az épület néhány

éve Deáky Andrásnak a tulajdonába került, aki azt a helyi önkormányzatnak ajándékozta. 2007-ben a Budakeszi Kultúra Alapítvány indított gyűjtést Erdélyben és Magyarországon az őrház felújítására. 2008 pünkösdjére az épületet nemzetközi összefogással felújították, majd több ezer ember jelenléte mellett ünnepélyes keretek között adták át. Az átadásra Budapestről különvonat érkezett a helyszínre. A felújított őrházban vasúttörténeti kiállítás látható.

Gyimesbükki, vasúti őrház

Az átellenben lévő hegyoldalon egy székely kapu és kopjafa sor látható. A hit évében, 2013 pünkösdi vasárnapján avatták fel a kontumáci templom melletti gerincen a gelencei 78 éves Kelemen Dénes nyugalmazott tanító, fafaragó által készített székely kaput és a tizenegy emlékoszlopot, minden oszlopon egy-egy kulcsszóval és a magyar történelem egy-egy fontos évszámával, valamint az adott eseményt magyarázó három-négy szóval. Az oszlopokra vésett kulcsszavak a következők: Isten, Haza, Család, Anyanyelv, Oktatás, Jog, Kultúra, Hagyomány, Egység, Szabadság és Jövő. Az oszlopok előtt lévő székely kapun a Hit, élet és nemzet kapuja felirat olvasható. Tíz oszlop egy sorban áll egymással, a tizenegyedik, a Jövő oszlopa a kapuval szembe, egy határvédő ágyú fészkebe került.

Gyimesbükk, kopjafa sor

Gyimesbükk, elesett hősök emlékműve

A gyimesi-szorosban sok ütközet volt az évszázadok folyamán, az itt elesett hősöknek katonai emlékhelyet alakítottak ki a kontumáci kápolna melletti romok felhasználásával. A kápolna tőszomszédságában fekvő egykori vesztegzár és vámház épületeinek romjait konzerválták, a romokon márványtáblák őrzik az elesett hősök neveit

Többen úgy gondolták idekívánczik a Kormorán Együttes Isten ujjá megérintett című dalának szövege. Ugyanazt a hangulatot és érzésvilágot tükrözi, melyet Gyimesbükkön sokan átéltek és megtapasztaltak. Következzen egy részlet Koltay Gergely szerzeményéből:

*Volt valamikor egy régi világ
Akkor élt apám, dédapám, nagyapám
Tették a dolgukat, nem kérdeztek semmit
Tudták az életet, jó volt magyarnak lenni!*

*Jött valamikor egy másik világ
Jött a zöld szemű Rózsa, jött a Kormorán.
Lett egy nagy család, lesz mit elmesélni
Volt valahol egy hely, hol jó volt magyarnak lenni!*

*Van nekünk egy zászlónk, mit nem téphetnek szét
A színek maradnak, akármilyen a szél
Álmaimban álmodtam, jó lenne szeretni
Legyen olyan hely, hol jó magyarnak lenni!*

*Legyen végre egy ország, hol a szavakat kimondhatják!
Legyen végre egy nép, mely elmondhatja kínját!
Legyen végre sok ember, kik tudják, hol a mennyország!
Az lesz az a hely, mit úgy hívnak Magyarország!*

Búcsúzóul közösen elénekeltük a Himnuszt és a Székely himnuszt.

Ez a nap volt számomra a legszebb. Este következett a megkoronázása, a medveles. Terepjáróval mentünk ki az erdőbe, „vigyázat medve, életveszély” táblák között sétáltunk be a lesig, ahol elfoglaltuk helyeinket az üvegablak előtt, mintha csak páholyban ültünk volna, néztük a szembelevő lankás tisztást. Félórai várakozást követően egy szajkó és egy egér után egyszer csak tényleg jött a medve, egy pillanatra megállt bennem az ütő és elakadt a szavunk. Hihetetlen látvány volt. Utána érkezett még két medve. Az élményt a szemerkélő eső sem tudta elrontani.

Medveles előkészítése

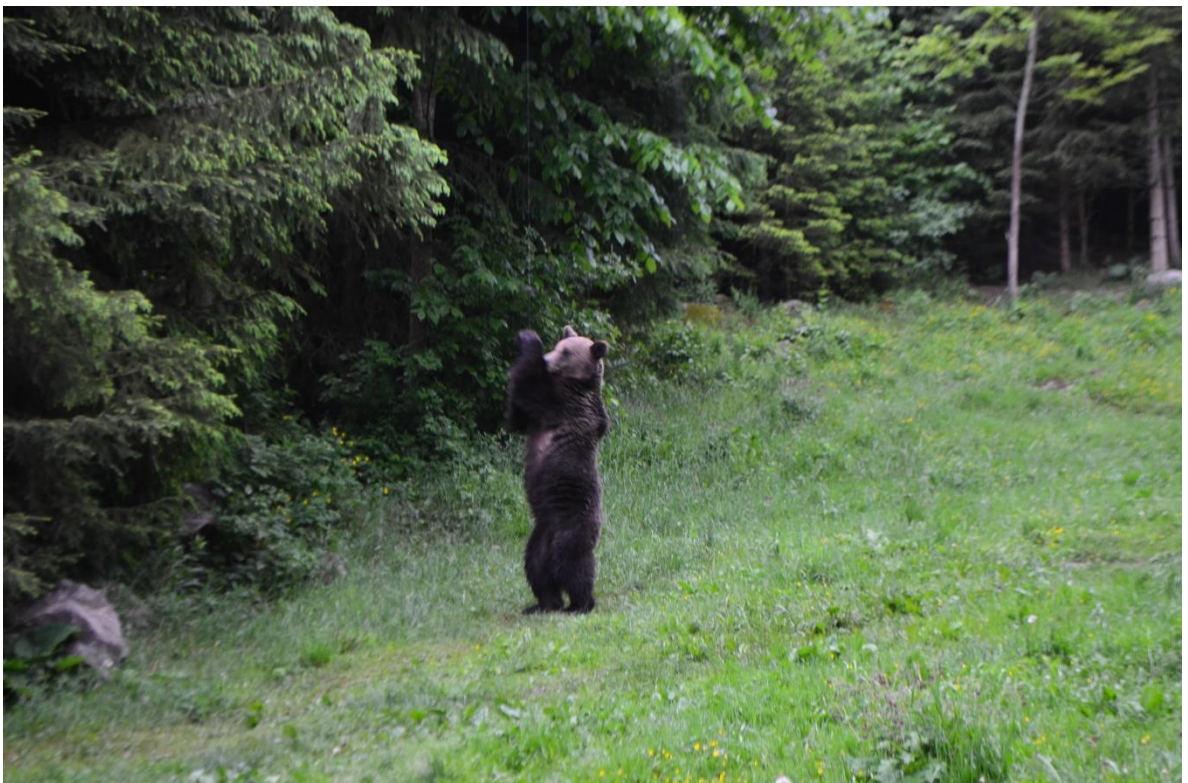
Kísérőnk nagyon jópofa fiatalember volt, megtudtuk tőle – többek között - a négy alapvető igazságot:

1. A sör NEM ital
2. A medve NEM játék
3. Az asszony NEM ember
4. Erdély NEM Románia

Számomra a harmadik pont mondanivalója sem furcsa, kristálytisztán értem. Nálunk Kemeneshőgyészen a mindennapi közbeszédben az ember és gyerek szó jelentése férfi és fiú(gyermekek), nőnemű párjai pedig az asszony és a leány. A harmadik pont nem azt jelenti, hogy az asszony a homo sapiensnél alacsonyabb vagy magasabb rendű létforma, hanem azt, hogy a nő és a férfi különbözik egymástól, mint azt a való életben is megtapasztalhattuk, más a fizikai felépítése, biológiai programja, ezáltal értékrendje és prioritásai is. De ketten együtt lesznek eggyé, így alkotják a család magját. Tegyük hozzá csodálatos magyar nyelvünk remekül kifejezi, hogy csak az a férfi lehet teljes egész, akinek van felesége, vagyis megvan a másik fele.

A medvák

2017. május 26. péntek

Zeteváraljai Árvízvédelmi Gát és Gyűjtőtó

Sajnos az időjárás ezen a napon nem volt kegyes hozzánk, az eső egész nap esett, mintha dézsából öntötték volna. Ennek ellenére elindultunk a tervezett program szerint. Először a közeli **Zeteváraljai Árvízvédelmi Gát és Gyűjtőtó** mellett álltunk meg. A tározó 1978 és 1989 között árvízvédelmi célokból létesült a Nagy-küküllő és a Síkaszó patak összefolyása alatt, Zeteváralja felett. Napjainkban a gát alatt egy kis vízierőmű szorgalmasan termeli a "tiszt" áramot. Az 50 m magas és 520 m hosszú völgyzáró gát, 15 millió köbméter vizet tárol, amely mintegy 140 hektár területen fekszik. A Zetelaki víztározó a havasokról lefelé igyekvő fürge vadvizek folyását egy csodálatos mesterséges tóvá szelídíti, amely kiváló horgászati, fürdőzési, túrázási, vagy csónakozási lehetőségeket biztosít.

A szakadó eső ellenére végig sétáltunk a **Békás-szoroson**. Megérte. A mészkőbe vájt hasadékvölgyet nehéz lesz elfelejteni bárkinek is. Nyomasztóan magas és szinte függőleges sziklaszirtek, zúgó hegyi patakok, kisebb-nagyobb vízesések, barlangok alkotják a szoros látnivalóit, amit csak a helyszínen sétálva élhetünk át igazán. „A két oldalon szinte függőleges sziklák között folyton az az érzésünk, hogy ránk dőlnek. A sziklákról száz számra tör elő – mintha a hegy préselné ki a saját levét – a sok kis patak, melyek gyakran mesés szép vízeséses formájában adják át magukat a Békás-pataknak. Mivel a megduzzadt patak lassan folyóméretű vizet szállít, a sziklák között azonban nincs hely, így a Békás-patak úgy viselkedik, mint egy elszabadul vadállat. Elementáris erővel préseli magát a sziklák közti szűk medrében, óriási robajt okozva, hogy egymás szavát is alig lehet érteni.”⁵

Békás-szoros

A rossz idő miatt busszal mentünk a **Gyilkos-tóhoz**. A Gyilkos-tó egy természetes torlasztó. 1837 nyarán a keletre fekvő Gyilkos-kő oldalán felhalmozódott agyagos lejtőtörmelék nagy esőzések hatására lezúdult a völgybe, nekicsúszott a Cohárd délkeleti lábának és elzárta több patak folyását. Vannak akik a tó keletkezését az 1838. január 11-i földrengéssel hozzák kapcsolatba.

⁵ <http://erdelyivendeghazak.ro/hu/prg/10/5/gyilkos-to-bekasi-szoros>

A turista-kalauzok szerint a Gyilkos-tó Erdély egyik legismertebb tájképe, igazi természeti ritkaság, páratlan látvány a rozsdás vörös víztükörből meredező fatörzsek csonkjaival és a tó mögötti Kis-Cohárd irdatlan nagy sziklatömbjével. Az eső miatt azonban nem sikerült kiélni a látványt, csak a tó melletti kissé kaotikus, ricsajos parkolóval és egy a tóhoz képest szokatlanul nagy, nem túl szép üdülőteleppel, találkoztunk. Nem tudtunk a tóparttól eltávolodni, pedig egy jó óra alatt kényelmesen, kitűnően kiépített és jelzett turistaúton körbe lehetett volna kerülni a tavat, élvezve a csodálatos táj egyedülálló látványát. De legalább a parkoló melletti büfékben finom ebédet ettünk.

Gyilkos-tó

A tó eredeti neve **Vörös-tó**, román neve is ezt tükrözi, **Lacul Roșu**, melyet a belefolyó patakok vöröses színű hordaléka miatt kapott. A Gyilkos-tó név pedig onnan jön, hogy a legenda szerint, mikor a hegy beleomlott a völgybe, az itt legeltető pásztorokat is maga alá temette, és az ő véruk festette vörösre a tó vizét. Következzen a Gyilkos-tó legendája:

„Élt valamikor Gyergyó környékén egy csodaszép lány, Fazekas Eszter. Haja kökényfekete volt, szeme szürkészöld, alakja, mint a szélben hajladozó büszke jegenye. Egy napsütéses

júliusi délelőtt Eszter elment a szentmiklósi vásárba. Ott találkozott egy olyan daliás legénnyel, aki két karjának szorításával kipréselte a medvéből a szuszt, és aki a legszívhezszólóbban furulyázott az egész környéken, de tudott házat ezermesterkedni és szekeret faragni is. Ahogy a szemük összevillant - és mert a szerelem hirtelen jön, és szíven üt, mint a villám - megszerették egymást. A fiú égszínkép selyemkendőt vásárolt Eszternek a tükrös pogácsa mellé és megkérte, hogy legyen a mátkája. Az esküvőre nem kerülhetett sor, mert a legényt elvitték katonának. A lány hűségesen várta kedvesét. Esténként, amikor a nap a hegyek mögé ereszkedett, agyagkorsójával kiment a fenyvesek alá a csobogóhoz és ott sóvárgott órákon át szíve választottja után. Még a közeli hegyeknek is meglágyult a szíve a sóhajtozásaitól, fájdalmas szép énekétől. Történt azonban egyik vasárnap délután, hogy meglátta Esztert arra jártában egy zsványvezér. Nyergébe kapta a gyönyörű lányt és elvágatott vele, mint a szélvész a Kis-Cohárdhoz, az ezerarcú sziklák közé, ahol tanyája volt. Aranyát, ezüstjét ígérte Eszternek, gyémántos palotát akart építeni, csak hogy megszeresse. A fiatal lány nem viszonzta a zsvány szerelmét. Régi mátkáját várta vissza, amikor felkelt a nap, és akkor is, amikor lehunyta szemét a világ. Ennek láttán feldühödött a zsvány és kényszeríteni akarta Esztert, hogy legyen a felesége. Eszter a néma szemtanúkhöz, a hegyekhez kiáltott segítségért. Sikolyát megértették a sziklák és ezen a júliusi éjszakán eget-földet rázó mennydörgéssel válaszoltak. Zuhogott az eső, a cikázó villámok megvilágították a koromsötét éjszakát. Hajnaltájban hatalmas robajjal óriási szikladarabok zuhantak a mélybe, és az iszonyatos földindulás maga alá temetett mindent, a lányt, a zsványt, sőt meg a pásztort is nyájastól, aki a szembe levő hegyoldalban legeltetett. Július utolsó vasárnapjának hajnalán, a nap első aranyló sugarai bevilágították a sziklával borított vidéket. A völgyet, ahol tegnap még kristálytisza vizével a Vereskő-patak csobogott, teljesen elzárta a leomlott hegyoldal. Amikor a megáradt patakok zavaros vize elérte a sziklagát tetejét, megfojtotta a füveket, bokrokat és megölte a fákat. A keskeny völgy helyén tó keletkezett, amelynek vizéből máig is kiállnak a fenyőerdő maradványai. A környék pásztorai Gyilkos-tónak nevezték el ezt a tavat. Így lett a hegy halálából, az élet vize. Ha napsütésben belenézel a tó vizébe, Eszter szürkészöld szemei tekintenek szelíden vissza.”⁶

Hazafele megtekintettük a gyergyószentmiklósi örmény templomot, a templom gondnoka érdekes előadást tartott.

⁶ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Gyilkos-t>

Gyergyószentmiklós örmény templom

Az elmúlt napokhoz képest korán, négy óra fele visszaértünk a szállásunkra. Megszáritkoztunk és készültünk az esti zenés vacsorára, a búcsúestre, amely nagyon jó hangulatban telt, a nótákat ismerők dalra fakadtak és táncra is perdültünk. Közben kisült a kemencében a friss ropogós kenyér, nagyon finom volt. Olga néni elmesélte, hogy krumplit is tesznek a tésztába, mert így hosszabb ideig puha marad.

Kenyérsütés Olga nénivel

Búcsúest, Olga Panzió, Zetelaka

Másnap, 2017. május 27-én reggel indultunk haza. Tele voltunk élményekkel, csodálattal, megtöltött bennünket egy hihetetlenül jó érzés, amelyet nem lehet megmagyarázni, mint ahogy az egész kirándulást sem lehet úgy leírni, hogy visszaadja, amit átéltünk. Erdélyt látni kell, személyesen megtapasztalni. Erdély történelmileg és földrajzilag kiemelkedő helyszíne a magyarságnak, lakosai és népszokásai képesek visszarepíteni az időben és megismertetni egy új, mégis régi, titokzatos magyar földdel, amelyre nem kerülhet a felejtés leple.

Úton hazafele, Stop Vendéglő és a busz

Megtapasztaltuk mennyire igazak Wass Albert gondolatai:

„Erdély levegőjében van valami láthatatlan, megnevezhetetlen erő, mely mintha a földből sugározna elő, s belenőtt a fákba, hegyekbe, meg az emberi gondolkodásba. Ez az erő csodákra alkalmas. Költőket, tudósokat terem, kik nem hírnevet keresnek, hanem szerényen félrehúzódva a világ zajától élik a maguk alkotó életét, és amit alkotnak, az soha sem rontja, de javítja és szépíti a világot. Ha idegen kincskeresők békében hagyják Erdélyt, az emberi lélek virágoskertjévé válik, melynek békés és szelíd összhangját megérzi az átutazó, s örömet leli benne.”

Utaslista:

Kemeneshőgyésről:

Fekete Zsolt
Kerpics Veronika
Kovács Gábor
Nigovicz Ágnes
Nigovicz Annamária
Nigovicz László
Mezőné Molnár Ildikó
Mező Zsolt
Molnár Szabolcs
Molnár Veronika
Némethné Tőreki Melinda
Németh Balázs
Németh Mónika
Pénzes Béla
Pirka András
Pirka Andrásné
Szabó József
Szabó Józsefné

Nemesgörzsönyből:

Buzás Károly
Buzás Károlyné
ifj. Buzás Károly
Hegyi Sándor
Hegyi Sándorné
Hegyi Andrea
Kiss Zoltán
Kiss Zoltánné
Szabó István
Szabó Istvánné

Nagyacsádról:

Nyári László
Nyáriné Nagy Éva

Pápáról: Kálmán László
Kálmánné Gálfi Tímea
Bálint Gábor
Görög László
Görög Lászlóné

Gecséről: Nágel Istvánné
Orbán Zsuzsanna
Szücs Ferenc

Budapestről: Somodi Zita
Somodi Péter

Ugodból: Szommer Tiborné
Szommer Tibor

Malomsokról: Szabó Anikó

Idegenvezető: Ilyés György Zetelaka

Szállásadók Zetelakáról: Sándor Olga
Sándor Csilla
Sándor Zsuzsa
Simma Erika
Simma Ibolya
Polgár Margit
Nagy Manyi
Vas Klára

Autóbuszvezetők: Domonkos Zsolt
Horváth Róbert